

MAKTABGACHA TA'LIM MUASSASALARIDA XOREOGRAFIYA
MASHG'ULOTINING O'RNI

*O'zbekiston Davlat Xoreografiya akademiyasi
Urganch filiali "O'zbek raqsini o'rganish uslubiyati"
fani o'qituvchisi Pirmagambetova Mariya Turganbayeva*

Annotatsiya: Ushbu maqolada maktabgacha ta'lim muassasalarida xoreografiya mashg'ulotining bolalar sog'ligi va tarbiyasiga ta'siri, har tamonlama sog'lom avlodning rivojlanishi uchun xoreografiya mashqlarining ahamiyati to'g'risida ma'lumot beriladi.

Kalit so'zlar: maktabgacha ta'lim muassasasi, yosh bolalar, ta'lim-tarbiya, yosh avlod, Xoreografiya, mashg'ulotlar turlari.

РОЛЬ ХОРЕОГРАФИЧЕСКОГО ОБУЧЕНИЯ В ДОШКОЛЬНЫХ
УЧРЕЖДЕНИЯХ

*Узбекская государственная академия хореографии
Ургенчский филиал "методика изучения узбекского танца"
Учитель науки Пирмагамбетова Мария Турганбаева*

Аннотация: В данной статье представлена информация о влиянии хореографических занятий в дошкольных учреждениях на здоровье и воспитание детей, о значении хореографических упражнений для развития всесторонне здорового поколения.

Ключевые слова: дошкольное учреждение, дети младшего возраста, воспитание, подрастающее поколение, хореография, виды деятельности.

THE ROLE OF CHOREOGRAPHY TRAINING IN PRESCHOOL
EDUCATIONAL INSTITUTIONS

*Uzbek State Academy of choreography
Urgench branch " methodology for learning Uzbek dance"
science teacher Pirmagambetova Maria Turganbayeva*

Annotation: this article will provide information on the impact of choreography training in preschool institutions on the health and education of children, the importance of choreographic exercises for the development of each individual healthy generation.

Keywords: preschool educational institution, young children, education, younger generation, choreography, types of exercises.

Farzand yaratganning bizga bergan ulug' bir ne'matidir. Har bir ota-ona farzandlarga chiroyli tarbiya berishni, sog'lom qilib voyaga yetkazishni, ota - onasiga,

yaqinlariga mehrli, jamiyat, el-yurt rivojiga xizmat qiladigan shaxs qilib tarbiyalashni niyat qiladilar.

O‘zbek xalqida hamisha azal-azaldan farzand tarbiyasiga katta e’tibor bilan qarab kelingan. Ma’rifatparvar olimlarimizdan Abdulla Avloniy aytganidek *“Tarbiya bizlar uchun yo hayot, yo mamot, yo najot, yo halokat, yo saodat, yo falokat masalasi”* bo‘lib kelgan. Qolavesa, farzandni Ota-onaga, do‘stlariga, Ona-vatanga muhabbat tuyg‘usida tarbiyalash xalqimizning qon-qoniga singib ketgan azaliy xususiyatdir. Mana shu noyob insoniy fazilatlarni asrab-avaylash va yanada rivojlantirish, farzandlarimizni ozod va demokratik O‘zbekistonning munosib o‘g‘il-qizlari qilib tarbiyalash masalasi har doim diqqat-e’tiborimizda bo‘ladi. Zero, ertangi kelajagimizning qanday bo‘lishi biz tarbiyalayotgan yoshlarimizning odob-axloqiga, bilim saviyasiga bog‘liqdir.

Maktabgacha yoshdagi bolalar musiqa va raqsni yaxshi qabul qiladigan yoshdagi bolalar hisoblanadi. Xoreografiya mashg‘ulati - bu yoshdagi bolalarning sevimli mashg‘ulotlaridan biridir. Kichkintoylar tinib-tinchimaydigan bo‘lib ular tinmay harakatda bo‘ladilar va ko‘p savollar beradilar. Shuning uchun, odatda quvnoq musiqa sadosi ostida o‘tkaziladigan Maktabgacha ta’lim muassasalaridagi xoreografiya darsi bolalar uchun sevimli mashg‘ulotlaridan biridir. Raqs bolalarning jismoniy faoliyatga yaxshi ta’sir qiladi. Ularning har tomonloma sog‘lom bo‘lib rivojlanishiga yordam beradi. Raqs darslarida bolalar, ritmik harakat qilishni va harakatlarni bajarishni, ijodiy fikrlashni, harakatlarini tahlil qilishni, harakatlar ketma-ketligini yod olishni, raqs orqali hayol qilishni va his-tuyg‘ularini ifodalashni hamda diqqat bilan idrok etishni o‘rganadilar. Raqs ijro etish jarayonida bolalarda ritm va temp hissi rivojlanadi, bola jismonan kuchliroq va chidamli bo‘ladi. Raqs bilan shug‘ullangan bolalar orasida jismonan nosog‘lom bolalar deyarli bo‘lmaydi. Raqs – bu insonning ijodiy va jismoniy faoliyatidir, shuning uchun bolaning tafakkuri va tasavvuri ham rivojlanadi, jismoniy faolligini oshiradi va bola tengdoshlariga qaraganda sog‘lom o‘sadi, birlamchi badiiy didni rivojlantiradi, chiroyli holatlar shakllanadi. Bolalarda betakror va aniq imo-ishoralar, tana harakatlari rivojlanadi. Uyalchang bolalar o‘zlaridagi ishonchsizlikni, uyalchanglikni yo‘qotadilar.

Bolalar uchun xoreografiya bolaning sog‘lig‘iga qanday ta’sir qiladi? Eng ijobiy tarzda! Bolalar uchun xoreografiya darslari yaxshi! Ko‘pgina ota-onalar farzandlarini bizga ortoped yo‘nalishi bo‘yicha olib kelishadi. Bolasining umurtqa pag‘onasi qiyshayganligini yoki ayog‘ida muammo borligini aytadi. Biz bola bilan shug‘ullanish jarayonida boladagi o‘zgarishni sezamiz. Bolaning kayfiyati ko‘tariladi, o‘z ustida ishlay boshlaydi, o‘ziga ishonchi ortadi. Qizlarimizdan biri ko‘zoynak taqib yurardi. Mashg‘ulot paytida ham ko‘zoynakni taqib yechmasdi. Faqat tadbirlarda yoki konsertlarda ko‘zoynakini yechib qo‘yardi. Ammo oftalmolog bilan keyingi uchrashuvda uning ko‘zoynagini bekor qilgan. Shifokor juda hayron bo‘lib so‘radi:

“Balki siz raqsga borasizmi?” Shifokor o‘zining tibbiy tushuntirishlarini berdi, bu turli mushak guruhlarining qon aylanishini va tananing umumiy holatini yaxshilagan.

Maktabgacha ta’lim muassasalari pedagoglarining vazifasi raqs mashg‘ulotlarini to‘g‘ri tashkil etish va bolalarni turli yo‘llar bilan qiziqtirib mashg‘ulatlarga jalb qilishdan iboratdir. Xoreograf o‘qituvchi “oddiydan murakkabgacha” tamoyiliga asoslanib, bir nechta harakatlar to‘plamini, turli mashqlarni yaratishi kerak. Kompleks turli mushak a‘zolarini, diqqatni, nafas olishni, harakatchanlikni, ritmik harakatlarni rivojlantiradigan harakatlar va mashqlarni o‘z ichiga olishi kerak.

Har bir mashq majmuasi bolalarning yosh toifasiga, ularning jismoniy imkoniyatlariga mos kelishi, har oyda mashqlarni tanlashni o'zgartirishi, harakatlarni takrorlash, mashqni 8 martadan ko‘p bo‘lmagan holda bajarilishi lozim. Harakatni jonli va qiziqarli ko‘rsatishga, hayvonlar, qushlar, narsalar bilan bog‘liq raqslarni o‘rgatishga, qolaversa xoreografning o‘zi ham barcha harakatlar va mashqlarni bolalar bilan birga to‘liq bajarib bolalarga tushuntirishi kerak. Xoreografiya darslarini o‘yin muhitida o‘tkazish tavsiya etiladi. Bu harakatni o‘rganish uchun bugunni maqsad qilib qo‘ymaslik, balki uni muntazam ravishda, hech bir bolani qiynamasdan o‘rgatish kerak. Mashg‘ulotlarni yaxshi sur‘at va ritmda o‘tkazilishida yaxshi kayfiyat ham muhim ahamiyatga ega. Har bir bolaning o‘zini namoyon qilishi, istedodini ko‘satib berishi uchun sharoit yaratish bolalarning o‘ziga bo‘lgan ishonchini rivojlantiradi. Jonsiz narsalar bilan raqsga tushishda - kublar, to‘plar, lentalar, qo‘g‘irchoqlar, stullar va boshqa narsalardan foydalanish mumkin.

Raqsnı sahnalashtirishda e'tibor berilishi kerak bo'lgan asosiy narsa - qo'llardagi narsalarning turli xilligi, ulardan foydalanish va narsalarning xilma-xilligi bo'ladi. Musiqadan foydalanganda xalq musiqasi, multfilm qo'shiqlari, klassik musiqqa, bolalar qo'shiqlaridan foydalanishingiz mumkin. Xoreografiya darslari nafaqat ijodiy jarayonni, balki keyingi hayotda zarur bo'lgan ko'nikmalarni rivojlantirishga yordam beradi. Balalar o'zlarini va boshqalarni yaxshiroq tushuna boshlaydilar, shaxslararo munosabatlarni to'g'ri quradilar, jamoada ishlaydilar, hal qiluvchi daqiqada qaror qabul qilishdan qo'rqmaydilar. Har qanday hayotiy vaziyatlarga moslashishni o'rganadilar. Shuning uchun davlatimizda xoreografiya sa'natining rivojiga katta e'tibor bermoqda. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020- yil 4- fevraldagi “Raqsa san’ati sohasida yoqari malakali kadrlar tayyorlash tizimini tubdan takomillashtirish va ilmiy salohiyatini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi hamda “Milliy raqs san’atini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi qarorlari qabul qilinib, bugungi kunda maktabgacha ta’lim muassasalarida xoreografiya mutaxassisligi bo‘yicha ish o‘rinlari yaratildi. Musiqqa maktablarida xoreografiya bo‘limlari faoliyati yo‘lga qo‘yildi hamda ular uchun shart-shariyitlar yaratildi. Bu muassasalarga malakali kadrlarni tayyorlash uchun 2020 yil 5- fevralda O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti qarori bilan Toshkent davlat milliy raqs va xoreografiya oliy maktabi negizida

Madaniyat vazirligi tasarrufida O'zbekiston davlat xoreografiya akademiyasi tashkil etildi. 2021-yilda esa O'zbekiston davlat xoreografiya akademiyasi Urganch filiali tashkil etilib malakali xoreografiya mutaxassis kadrlarini tayorlashda o'z xissasini qo'shmoqda.

Biz xoreografiya o'qituvchilarini davlatimiz tomanidan berilayotgan katta e'tibor xursand qildi. O'ylaymanki, shu sohada ishlayotgan har bir xodim kelajakimiz poydevori bo'lgan yosh avlodni har tamonloma yetuk, barkamol inson qilib tarbiyalashda bilim va tajribalarini ayamaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Maktabgacha ta'lim va tarbiya to'g'risidagi qonun – T.: 2019.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi Farmoni, "Xalq so'zi" gazetasi, 2019. 9 oktyabr. №209(7439)-son.
3. F.Xo'jaev, K.D Raximqulov, B.B.Nigmanov «Harakatli o'yinlar va uni o'qitish metodikasi» o'quv qo'llanma "Cho'lpon" nashriyoti Toshkent 2011 y.
4. K.D.Raximqulov «Milliy harakatli o'yinlar» o'quv qo'llanma "Tafakkur bo'stoni" nashriyoti Toshkent 2012 y.